

Lisa 1

Urvaste vallavolikogu

14.12.2010 määrusele nr 1-1/24

Ess-soo maastikukaitseala kohaliku omavalitsuse tasandil kaitse alla võtmise ja Ess-soo maastikukaitseala kaitse-eeskirja kehtestamise põhjendused

1. Õiguslikud alused ja faktilised asjaolud

Looduskaitseseaduse (LKS) § 4 lõike 7 kohaselt võib kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavaks loodusobjektiks olla maastik, väärtuslik põllumaa, väärtuslik looduskooslus, maastiku üksikelement, park, haljasala või haljastuse üksikelement, mis ei ole kaitse alla võetud kaitstava looduse üksikobjektina ega paikne kaitsealal. Vastavalt LKS § 4 lõikele 7 ja §-le 43 on kohalikul omavalitsusel õigus kaitse alla võtta piirkonna looduse eripära esindavaid väärtuslikke maastikke ja väärtuslikke looduskooslusi, mis ei paikne riiklikul kaitsealal. Ettepaneku vastava väärtuse kaitse alla võtmiseks võib esitada igaüks (LKS § 8 lg 1) ning see peab sisaldama loodusobjekti kaitse alla võtmise põhjendust, eesmärki, pindala, asukoha kirjeldust, kavandatavate piirangute kirjeldust ning kaitse alla võtmise ja kaitse korraldamisega seotud kulutuste hinnangut (LKS § 8 lg 2).

16.02.2007.a. esitasid Urvaste valla 7 ühiskondlikku organisatsiooni ja 17 ettevõtjat LKS § 8 lõike 1 alusel Urvaste vallavalitsusele ühisettepaneku algatada Ess-soo kohaliku kaitse alla võtmine ja luua Ess-soost looduskaitseala. Kaitse alla võtmise ettepanek vastas LKS nõuetele. Urvaste vallavalitsus tellis LKS § 8 lõikest 3 juhindudes ekspertiisi ettepanekus nimetatud loodusobjekti kaitse alla võtmise põhjendatuse ning kavandatavate piirangute otstarbekuse kohta, kaasates selleks ekspert Eerik Leibak'u. 11.04.07.a. valminud ekspert Eerik Leibak'u koostatud ekspertarvamuses on ekspert arvamuse p-s 2.2.4 kokkuvõtlikult pidanud ettepanekut Ess-soo kohaliku kaitse alla võtmiseks põhjendatuks.

Ekspertiisist lähtuvalt otsustas Urvaste vallavolikogu 23.05.07.a otsusega nr 1-1/24 algatada menetluse Urvaste vallas, Ruhingu külas Ess-soo kohaliku kaitse alla võtmiseks eesmärgiga moodustada Ess-soo kohalik maastikukaitseala.

Kaitse-eeskirja eelnõu avalik väljapanek toimus 30. maist kuni 13. juunini 2007.a. Kaitseala kaitse-eeskirjast teavitati Võrumaa Keskkonnateenistust (KKT) ja Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) Erastvere metskonda. tähtkirjaga, kus paluti avaldada arvamust, teha ettepanekuid ja esitada pretensioone. Kirjad sisaldasid teadet, et kui pretensioone ning ettepanekuid ei esitata, loetakse kaitse-eeskiri kooskõlastatuks. Kaitsealal kehtima hakkava kaitse-eeskirjaga tutvumise aja ja koha kohta avaldati teate Võrumaa Teatajas, samuti pandi dokumendid üles avalikuks väljapanekuks Urvaste Vallavalitsusse, Võrumaa

Keskkonnateenistusse ja Urvaste valla koduleheküljele. Samas tehti ettepanek korraldada avalik arutelu juhul, kui avalikustamise käigus avaldatakse selleks soovi.

Avaliku väljapaneku käigus esitas oma vastuväited Ess-soo kaitse alla võtmise osas OÜ Ketel Võru ning seisukohad RMK. Urvaste Vallavalitsus edastas otsuse koos selle aluseks olnud materjalidega 19. juunil 2007.a. ka Maa-ametile, kes teatas 4.10.07 kirjaga nr 6.1-1/6728, et jätkab riigile kuuluva kinnisasja maavaravaru kaevandamiseks loovutamise menetlust.

Urvaste vallavolikogu otsustas oma 26. märtsi 2008.a. otsusega nr 1-1/10 „Ess-soo maastikukaitseala kaitse alla võtmisest keeldumine“ lõpetada Ess-soo looduskaitseala moodustamise menetlus ja jätta taotlus looduskaitseala moodustamiseks rahuldamata. Tartu halduskohtu 21.11.08 otsusega haldusasjas nr 3-08-1195 tühistati Urvaste vallavolikogu 26.03.08 otsus nr 1-1/10 ja kohustati Urvaste vallavolikogu Ess-soo kaitse alla võtmise küsimust uuesti läbi vaatama. Tartu Ringkonnakohtu 9.04.09 otsusega jäeti Tartu Halduskohtu 21.11.08 otsus muutmata. Tartu Halduskohtu otsus jõustus 19. mail 2009.a. Muuhulgas leiti jõustunud kohtuotsuses, et Urvaste vald ei arvestanud otsuse tegemisel kõiki selle otsuse tegemiseks olulisi asjaolusid, volikogu on lähtunud sobimatutest või ebaõigetest kaalutlustest ning erinevate huvide ratsionaalset kaalumist pole otsuse põhjendustest lähtudes sisuliselt toimunud.

Urvaste vallavolikogu 02.06.09 kirjaga nr 9-15/461 küsiti Keskkonnaministeeriumilt täiendavalt selgitust riigi huvide osas seoses Ess-soo turbamaardlaga. 4.08.09 kirjaga nr 13-4-1/10380 vastas keskkonnaminister Jaanus Tamkivi Urvaste vallavolikogule, et kaevandamisloa väljaandmise menetluse jätkamine Ess-soo turbamaardlas maavara kaevandamiseks on kooskõlas õiguskindluse põhimõtetega ja lähtub õiguspärase ootuse printsiibist; oma seni väljendatud põhimõtetest taganemine tooks riigile kaasa põhjendamatult suuri kulutusi ning seaks kahtluse alla õigusriigi olemuse.

Lähtuvalt kohtuotsusest korraldas Urvaste vallavalitsus ajavahemikul 10.02.2010 – 24.02.2010 Ess-soo kohaliku kaitse alla võtmise materjalide avaliku väljapaneku, kus said oma ettepanekuid esitada kõik asjast huvitatud isikud.

Avaliku väljapaneku teadaanne avaldati 09.veebruaril 2010 “Võrumaa Teatajas” ja Urvaste valla kodulehel. Avaliku väljapaneku kirjad saadeti 08.veebruar 2010 Maa-Ametile, Ketel Võru OÜ-le, Keskkonnaameti Võru büroole, RMK-le ja seltsingule Roheline Urvaste.

Avalikul väljapanekul esitasid oma seisukohti Ess-soo kaitse alla võtmise osas seltsing Roheline Urvaste, OÜ Ketel Võru, Riigimetsa Majandamise Keskus ning Maa-amet.

Kirjalikult arvamust avaldanud menetlusosalistele saadeti 05.04.2010 Urvaste Vallavalitsuse poolt kiri, milles teavitati pooli sellest, et avaliku väljapaneku käigus esitati erinevaid seisukohti, ning vastukäivate arvamuste tõttu korraldatakse 20.04.2010 avalik arutelu. Kõik avalikul väljapanekul seisukohti esitanud organisatsioonid tutvustasid arutelul oma seisukohti lähemalt.

2. Kaalutlused

2.1. Kaitse alla võtmise vajadus

LKS § 43 kohaselt on looduskaitse eesmärk kohaliku omavalitsuse tasandil piirkonna looduse eripära, kultuuri, asustust ja maakasutust esindavate väärtuslike maastike või nende üksikelementide kaitse ja kasutamise tingimuste määramine kohaliku omavalitsuse poolt. LKS eelnõu menetlemisel koostatud seletuskirjas märgitakse: „*Kohaliku omavalitsuse kaitse korraldamise võimaluse taastamine on vajalik, et anda võimalus omavalitsustel kaitsta loodusobjekte, mille väärtus on eelkõige paikkondlik, näiteks mitmed alleed, haljasalad, aga ka looduskooslused (näiteks ainus kadastik mõnes Lõuna-Eesti vallas).*“

E. Leibak’u ekspertarvamus ja kaitse alla võtmise ettepanek toovad välja järgmised asjaolud:

- 1) Ess-soo on Urvaste vallas ja kaugemalgi ainuke rabakooslus, kuna kõik suuremad ümbruskonna sood on hävitatud (vastavalt M.Ilometsa 2005.a. ekspertarvamusele) – seetõttu on Ess-sool muuhulgas suur rekreatiivne ning hariduslik tähtsus;
- 2) nagu selgub Eerik Leibaku, Mati Ilometsa ja Jaanus Paali eksperthinnangutest, on Ess-soo haruldane ja oluline maastikuelement Võru ja Otepää vahelisel alal, kuna see asub rabavaeses Eestimaa osas, laiema piirkonna ümberkaudsetest soodest on ligi pooled muudetud freesturbaväljaks;
- 3) Ess-soos on registreeritud kokku 11 looduskaitseliku väärtusega linnuliiki (Tarmo Evestuse ja Sergei Põlme hinnangud); neist LK II kategooriasse kuuluvad metsised, Ess-soos pesitsevad sookured ja tedred, kes on LK III kaitsekategooria linnud. Samuti on Ess-soo oluline sookurgede läbirände peatuspaik;
- 4) Ess-soo kaitsealalt saavad ka alguse Jaaska oja ja Kärgula oja, mis suubuvad Natura alaks tunnustatud Võhandu jõkke ning mida tuleb seega kaitsta, et vältida kahjulikke mõjusid Natura-alale;
- 5) ala floristiline inventuur on siiani tegemata, kuid mitmeid kaitstavaid taimeliike (karukold, roomav öövilge) on alal leitud isegi juhuslike või teise-eesmärgiliste käikude tulemustena. Edaspidi tuleks alal teha kohane inventuur nii soontaimede kui sammalde osas;
- 6) Ess-soos asuv suhteliselt suur looduslikult säilinud soolaam on vähemalt regionaalse, suurepinnaline lage-siirdesookooslus aga üle-euroopalise tähtsusega ning E. Leibak’u ekspertiisis leitakse, et Ess-soo raba veelgi mitmete elukoosluste tõttu igati kohane kandidaat Natura 2000 võrgustiku loodusalaks;
- 7) on tõenäoline, et ilma maastikukaitseala loomiseta hakatakse Ess-soos turvast kaevandama, mis ohustab olemasolevaid loodusväärtusi.

E. Leibaku ekspertiisi kohaselt on ettepanek Ess-soo kaitse alla võtmiseks igati põhjendatud. Eeltoodust ilmneb, et Ess-soo raba vastab sellistele loodusobjekti kaitse alla võtmise eeldustele nagu ohustatus, haruldus ja esteetiline väärtus.

Lisaks looduskaitsele väärtustele on Ess-soo säilitamine vajalik ka sotsiaalmajanduslikest kaalutlustest lähtuvalt. Ess-soos on paljudele ümbruskaudsetele elanikel võimalus teenida

lississetulekut marjade korjamisega. Ess-soo on ka sobivaks paigaks õuesõppe tundide korraldamisel. Kooliõpilastel on võimalus tutvuda erinevate ökosüsteemidega koduvallas. Seltsing Roheline Urvaste on korraldanud nii oma valla kooliõpilastele kui ka väljaspool valda asuvatele gruppidele matku Ess-soosse. Samuti on Kuldre Kool juba mitmeid aastaid teinud väliõppe tunde Ess-soos.

2.2. Põhjendatud huvid ja puudutatud isikute õigused

Urvaste vallavolikogu leiab, et Ess-soo kaitse alla võtmiseks on olemas avalik huvi. Muuhulgas nähtub see kaitse alla võtmise avaldusele lisatud allkirjades pöördumisele, mille toetajad on viidanud soovile, et Ess-soo säiliks oma looduslikul kujul. Kaitse alla võtmise eeldused on kindlaks tehtud E. Leibaku ekspertiisiga. Ess-soo kaitseks on andnud oma toetusallkirjad 2483 inimest, sh. sajad Urvaste valla elanikud.

Urvaste valla üldplaneeringu seletuskirjas (lisa 15) on võimaliku turbakaevanduse laienemise osas märgitud: „*Turbatootmise laiendamine pole soovitatav.*” 2004. a. novembris Urvaste vallavolikogu poolt kinnitatud Urvaste valla arengukavas 2005-2013 tuuakse välja kohaliku elanikkonna vastuseis laiaulatuslikule turbakaevandamisele Ess-soo rabas ning märgitakse: „*Ess-soo säilitamist senisel kujul toetavad ka vallavalitsus ja vallavolikogu.*” Urvaste valla tegevuskavas 2005-2008 on tegevusena kavandatud Ess-soo turbaraba kasutuse järelevalve ja raba eksponeerimine külastajatele (rahastus on selleks planeeritud juhul, „*kui ei rajata uut tootmisala*”).

Vaidlusalune ala on riiklikus maavarade registris arvel kui turbamaardla. Urvaste vallavolikogu leiab, et antud asjaolu iseenesest ei välista ala kaitse alla võtmist kohaliku omavalitsuse poolt. Maapõueseaduse § 10 lg 7 näeb ette võimaluse määratleda maavaravaru passiivsena, kui selle kasutamine ei ole keskkonnakaitseliselt võimalik või puudub tehnoloogia, kuid mis võib tulevikus osutada kasutuskõlblikuks. LKS ei piira kaitse alla võtmise otsuste tegemist majanduslike argumentidega (sh maavara kaevandamise huviga). Seega on võimalik, et kui aktiivse maardla alal asuvad loodusväärtused osutuvad kaitse alla võtmise vääriliseks, tuleb sellel alal esinev maavaravaru passiivseks tunnistada. Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) § 5 kohaselt on Eesti loodusvarad ja loodusressursid rahvuslik rikkus, mida tuleb kasutada säästlikult. Antud juhul on loodusvaradeks nii turvas kui ala looduslik väärtus (loodusliku mitmekesisusega seotud väärtused, samuti muud olulised väärtused, millele on viidatud E. Leibaku ekspertarvamuses). Seega tuleb kaitse alla võtmise otsuse tegemisel kaaluda, kas riigi huvi maavara kasutamiseks kaalub üles alal asuvate loodusväärtuste võimaliku kahjustamise.

Kuna haldusasjas nr 3-08-1195 tuvastasid kohtud, et Urvaste vald ei ole välja selgitanud riiklikku huvi, on Urvaste vald 2009.a. juunis veelkord küsinud riikliku huvi osas Keskkonnaministeeriumi seisukohta. Keskkonnaminister Jaanus Tamkivi 4.08.09 vastuse kohaselt jääb Keskkonnaministeerium 15.01.08 kirjas nr 16-1/36396-5 Maa-ametile väljendatud seisukohtade juurde. Lisaks märgitakse kirjas, et Ess-soo turbamaardla varu on kantud keskkonnaregistri maardlate nimistusse aktiivse tarbevaruna. Keskkonnaminister kinnitab veel kord, et riigi huvi ja Keskkonnaministeeriumi seisukoht maavarade registris oleva Ess-soo turbamaardla varu osas ei ole muutunud ning et kaevandamisloa väljaandmise

menetluse jätkamine Ess-soo turbamaardlas maavara kaevandamiseks ning samuti riigile kuuluva kinnisasja maavaravaru kaevandamiseks loovutamine on kooskõlas õiguskindluse põhimõtete ja lähtub õiguspärase ootuse printsiibist.

Vabariigi valitsuse määrusega nr 131 (09.06.2005 <https://www.riigiteataja.ee/akt/912187>) on kehtestatud üleriigilise tähtsusega maardlate nimekiri. Ess-soo nimekirja ei kuulu – tegemist on kohaliku tähtsusega maardlaga.

Seetõttu võib öelda, et riigi huvi antud asjas ei ole nii kaalukas - kui riik oleks leidnud, et maardlas kaevandamiseks on ülekaalukas riiklik huvi, siis pidanuks ta määratlema selle üleriigilise tähtsusega maardlana.

Urvaste vallavolikogu leiab, et antud asjas kaalub avalik huvi Ess-soo kaitse alla võtmiseks üles väidetava riigi huvi. Riik on hoolimata Urvaste valla mitmekordsetest pöördumistest toonud oma senistes seisukohtades ainsa huvina välja asjaolu, et alal on juba otsustatud välja anda kaevandamisluba. Viited õiguskindluse põhimõtetele ja õiguspärase ootuse printsiibile ei kinnita riikliku huvi olemasolu, vaid viitavad sellele, et riik soovib OÜ Ketel Võru õigusi kaitsta. Urvaste valla hinnangul on OÜ Ketel Võru huvi erahuvi, mitte riiklik huvi. OÜ Ketel Võru poolt turba kaevandamine ei toimu avalikes huvides - Urvaste vallale teadaolevalt plaanib OÜ Ketel Võru kaevandada aiandusturvast ekspordiks. Seejuures on jõustunud kohtuotsusega tuvastatud, et OÜ-l Ketel Võru ei ole kaevandamiseks veel õiguspärast ootust.

Võrumaa keskkonnateenistus on Keskkonnaministeeriumi osana haldusasjas nr 3-226/05 18.01.2006.a. Roheline Urvaste apellatsioonkaebusele esitatud kirjalikus vastuses olnud seisukohal, et „(---) kui Urvaste vald ei oleks mitte mingil tingimusel nõus turba kaevandamisega Ess-soos, siis oleks vallal võimalik looduskaitseaduse § 43 alusel asutada soo säilitamiseks kohaliku omavalitsuse kaitseala. Vastava taotluse Urvaste vallale saaksid esitada ka seltsingu Roheline Urvaste asutajad. (---) Mitmed eelnevalt viidatud eksperdid on juhtinud tähelepanu Ess-soo lokaalsele tähendusele. Kui Urvaste vald seda seisukohta jagab, siis oleks ta võinud juba asutada kohaliku looduskaitseala.” Ka see tõendab, et Võrumaa KKT on Keskkonnaministeeriumi allasutusena selgelt viidanud võimalusele Ess-soo kohaliku kaitse alla võtmiseks ega ole seega leidnud, nagu ei võimaldaks Ess-soos turba kaevandamisega seotud riiklikud huvid kohalikku kaitseala luua.

Ess-soo kaitse alla võtmine puudutab OÜ Ketel Võru huve, kellele on otsustatud 2002.a. anda välja turba kaevandamise luba Ess-soos. OÜ Ketel Võru on esitanud kaitse-eeskirja eelnõu avaliku väljapaneku käigus oma vastuväited, leides, et soo kaitse alla võtmine oleks ilmselt ebaseaduslik, sest see rikuks OÜ Ketel Võru õigusi samas kohas turba kaevandamiseks.

Tegelikkuses ei ole OÜ-le Ketel Võru seniajani kaevandusluba välja antud (Võrumaa keskkonnateenistuse (KKT) 14.10.02 korraldusega nr 56 on maavara kaevandamise loa väljaandmine küll otsustatud, ent luba ennast pole väljastatud). Lisaks vajab OÜ Ketel Võru turba kaevandamise alustamiseks peale maavara kaevandamise loa ka vee erikasutusluba, mille taotlust ei ole OÜ Ketel Võru esitanud (vähemalt puuduvad andmed sellise taotluse menetlusse võtmise kohta Keskkonnaameti poolt). Vee erikasutusloa taotluse saamisel tuleb Keskkonnaametil otsustada ka keskkonnamõju hindamise menetluse (KMH) algatamine ning

alles KMH menetluse tulemusena saab otsustada vee erikasutusloa väljaandmise. Senised andmed Ess-soo loodusväärtuste kohta ei võimalda täie kindlusega väita, et OÜ-le Ketal Võru vee erikasutusloa kindlasti väljastatakse, kuna KMH tulemusena võib selguda, et ala kuivendamisega seotud negatiivset keskkonnamõju ei ole võimalik leevendada või selle leevendamiseks kehtestatavaid keskkonnanõudeid ei ole võimalik täita (Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 24 lg 3).

Urvaste Vallavalitsus on 19.12.2000.a. korraldusega nr 277 nõustunud Ess-soo turbamaardlas turbatootmise taastamisega ja AS-le Kagu-Eesti Turvas turba tootmiseks kaevandamisloa väljastamisega. Korraldust on muudetud Urvaste Vallavalitsuse 17.10.2002 korraldusega nr 274 ning asendatud nõusolek AS-le Kagu-Eesti Turvas nõusolekuga OÜ-le Ketal Võru. Samas on Urvaste valla omavalitsusorganid korduvalt selgitanud, et vallavalitsus nõustus viidatud korraldustega vaid kaevandamisega varem kaevandusena kasutuses olnud alal (mis jääb kavandatud kaitsealast väljapoole). Vastav seisukoht väljendub Urvaste Vallavalitsuse 18.10.04 kirjas nr 7-9/653-1, samuti Urvaste vallavolikogu 10.01.05 kirjas nr 1-10/11. Urvaste Vallavalitsus on kinnitanud eeltoodut ka oma vastuses OÜ-le Ketal Võru poolt Ess-soo kaitse alla võtmise menetluses esitatud vastuväidetele.

Haldusajajas nr 3-08-1195 on kohtud jõustunud kohtuotsusega tuvastanud, et OÜ-l Ketal Võru ei ole pelgalt seetõttu, et tema suhtes on Võrumaa KKT 14.10.02 korraldusega nr 56 tehtud otsus kaevandamisloa väljaandmiseks, saanud tekkida õiguspärast ootust Ess-soos turba kaevandamiseks, samuti ei esine asjaolusid, mis viitavad OÜ Ketal Võru suhtes usalduse kaitse põhimõtte võimalikule rikkumisele.

Eeltoodust tulenevalt leiab Urvaste vallavolikogu, et avalik huvi Ess-soo kaitse alla võtmiseks kaalub üles muud asjassepuutuvad huvid.

2.3. Ess-soo kaitse alla võtmine kui vajalik ja kohane meede

PS § 11 kohaselt võib õiguste ja vabaduste piiranguid kehtestada ainult siis, kui need on demokraatlikus ühiskonnas vajalikud. HMS § 3 lg 2 kohaselt peab halduse õigusakt ja toiming olema kohane, vajalik ning proportsionaalne seatud eesmärgi suhtes.

Urvaste vallavolikogu leiab, et Ess-soo kaitse alla võtmine on oluline, järgimaks LKS § 4 lõikes 7 ning §-s 43 sätestatud eesmärgi kohalike väärtuste kaitsmiseks. E. Leibaku ekspertiisi jm materjalide alusel on tuvastatud Ess-soo vastavus kaitse alla võtmise eeldustele nagu ohustatus, haruldus ja esteetiline väärtus. Ess-soo säilitamine on ette nähtud Urvaste valla üldplaneeringus ja arengukavas.

Ess-soo kohaliku tasandi kaitse alla võtmine on vajalik, kuna vastasel korral alustataks alal tõenäoliselt turba kaevandamist, mille läbi satuksid ala väärtused ohtu. Urvaste vallal ei ole selle ohu vältimiseks muid võimalusi. Freesturbavälja rajamine hävitaks ala väärtused, mistõttu ei ole võimalik leida lahendust, mille puhul kaevandamisega seotud huvi oleks vähem kahjustatud.

Ess-soo maastikukaitseala pindala on 239,8 ha, maa kuulub riigi omandisse. Kaitseala piiride määramine on toimunud vastavalt kaitse alla võtmise ettepanekule ja E. Leibaku ekspertiisis esitatud soovitudele. Ekspertiisi kohaselt (p 3.1) on kaitseala kehtestatud piiride puhul tagatud, et kõik Ess-soo kõrge looduskaitseväärtusega kooslused (eriti siirdesoo) asuvad täielikult kaitsealal ning et samas poleks kaitsealasse arvatud looduskaitiseliselt väheväärtuslikku „ballasti”.

Ess-soo kaitseala kaitserеžіimiks on valitud piiranguvööndi rеžіim, milles majandustegevus ei ole alal keelatud, ent seda piiratakse lähtuvalt ala kaitse-eesmärgist. Kaitse alla võtmise ettepaneku tegijad on esitanud ettepaneku Urvaste Vallavalitsusele võtta Ess-soo kohaliku kaitse alla ning moodustada Ess-soo looduskaitseala. Kaasatud ekspert E. Leibak on teinud ettepaneku nimetada ala hoopis maastikukaitsealaks, kuna tervikuna piiranguvööndisse tsoneeritud kaitseala puhul on mõttekas moodustada maastikukaitseala, kuigi kaitse-eesmärkide hulgas on nii looduskaitsealale kui ka maastikukaitsealale omaseid eesmärke. Kuna ala kaitsekord ei sõltu mitte kaitseala tüübist (tüübinimest), vaid tsoneeringust (tsoneeringuga sätestatud piirangutest), siis peab Urvaste vallavolikogu otstarbekaks moodustada maastikukaitseala.

Kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagab kaitsealal esinevate liikide ja looduslike elupaikade soodsa seisundi. Leebem kaitserеžіim seaks ohtu kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamise ja loodusväärtuste säilimise. Piirangute väljatöötamisel on lähtutud kaitse alla võtmise ettepanekust ning E. Leibaku ekspertiisist, milles on piirangute vajadust ja otstarbekust põhjalikult käsitletud.

Kavandatavate piirangute kohaselt on kaitsealal muuhulgas keelatud maavara kaevandamine. See tingib olukorra, kus OÜ-l Ketal Võru ega teistel Ess-soost turvast kaevandada soovivatel isikutel ei ole võimalik tulevikus saada kaevandamisluba ega õigust kaevandamiseks. Urvaste vallavolikogu leiab, et Ess-soo kaitse alla võtmisest saadav kasu kaalub siiski üles võimaliku tekitatava kahju. Kuna OÜ Ketal Võru ei ole saanud kaevandamistegevusega alustada, ei ole eelduslikult tehtud ka suuri investeeringuid, samuti ei ole kaevandamisloa menetluses läbi viidud keskkonnamõju hindamist, mis võinuks menetluskulud suureks paisutada. Tuleb ka arvestada, et OÜ-l Ketal Võru ei ole õiguspärast ootust Ess-soos kaevandamiseks. Eeltoodust tulenevalt on Ess-soo kaitse alla võtmine mõõdukas meede, saavutamaks kohalike loodusväärtuste ja nendega seotud avalike huvide kaitset.

Lisa 2

Urvaste vallavolikogu

Ess-soo maastikukaitseala kaitse-eeskiri

1. ÜLDSÄTTED

§ 1. Ess-soo maastikukaitseala kaitse-eesmärk

(1) Ess-soo maastikukaitseala (edaspidi *kaitseala*) kaitse-eesmärk on piirkonnas ainulaadsete sookoosluste säilitamine, kaitsealuste liikide kaitse tagamine, Ess-soo maastikulise väärtuse säilitamine ja loodushariduse andmise võimaldamine ning kohalike elanike jaoks traditsioonilise marjakorjeala säilitamine.

(2) Kaitseala maa- ja veeala kuulub vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele Ess-soo piiranguvööndisse.

(3) Kaitsealal kehtivad „Looduskaitseseaduses“ sätestatud piirangud käesolevas määruses sätestatud erisustega.

§ 2. Kaitseala asukoht

(1) Kaitseala asub Võru maakonnas Urvaste vallas Ruhingu külas.

(2) Kaitseala välispiiri kirjeldus ja plaan on esitatud määruse nr 1-1/24 Lisas 3.

§ 3. Kaitseala valitseja

Kaitseala valitseja on Urvaste Vallavalitsus.

2. KAITSEALA KAITSEKORD

§ 4. Lubatud tegevus

(1) Inimestel on lubatud viibida ning korjata marju ja seeni kogu kaitsealal.

(2) Füüsilise isiku või eraõigusliku juriidilise isiku omandis oleval kinnisasjal viibimine on lubatud, arvestades «Asjaõigusseaduses» ja «Looduskaitseseaduses» sätestatut.

(3) Telkimine ja lõkketegemine on kaitsealal lubatud ainult kohtades, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud.

(4) Kaitsealal on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul.

§ 5. Keelatud tegevus

(1) Kaitsealal on keelatud:

- 1) uue maaparandussüsteemi rajamine;
- 2) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine;
- 3) maavara kaevandamine;
- 4) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;
- 5) uuendusraie;
- 6) biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine;
- 7) ehitise, kaasa arvatud ajutise ehitise püstitamine, välja arvatud tootmisotstarbeta ehitiste rajamine kaitseala tarbeks;
- 8) sõidukiga, maastikusõidukiga või ujuvvahendiga sõitmine, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel, selle kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud töödel, kaitseala valitseja nõusolekul teostatava teadustegevuse puhul ning maatulundusmaal metsamajandustöödel.

(2) Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja kõlvikute sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;
- 3) väljastada metsamajandamiskava;
- 4) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- 5) anda nõusolekut väikeehitise ehitamiseks;
- 6) anda projekteerimistingimusi;
- 7) anda ehitusluba.

§ 6. Tegevuse kooskõlastamine

(1) Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis vajab kaitse-eeskirja kohaselt kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.

(2) Kaitseala valitseja võib tegevuste, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajavad kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekut, kooskõlastamisel kirjalikult seada tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.

(3) Kui tegevust ei esitatud kaitseala valitsejale kooskõlastamiseks või tegevuses ei arvestatud lõike 2 kohaselt seatud tingimusi, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärast ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

(4) Keskkonnaministeeriumil või asukohajärgsel keskkonnateenistusel on keskkonnamõju hindamise järelevalvajana õigus määrata kaitseala tarbeks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.

Lisa 3

Urvaste vallavolikogu

14.12.2010 määrusele nr 1-1/24

Ess-soo kohaliku kaitseala piiri kirjeldus

Ess-soo kohaliku kaitseala (edaspidi- kaitseala) piir algab Ess-soo vana turbatootmisala maaeralduse loodenurgast, kulgedes mööda nimetatud maaeralduse lääne ja lõunapiiri kuni Erastvere metsekonna kvartali SP016 eraldiste 1 ja 2 eraldava kraavini, nimetatud kirde edelasuunalist kraavi mööda kuni kvartali SP015 eralduse 5 põhjatipuni, sealt eraldiste 11, 12 ja 13 lõunapiiri mööda kvartalini SP018.

Kaitseala piir jätkub kvartalite SP015 ja SP018 vahel kagu loode suunaliselt kuni Ess-soo katastriüksuseni, edasi mööda nimetatud katastriüksuse kirde edela ja kagu loode suunalist piiri Männiko katastriüksuse kagunurka, siit edasi nimetatud katastriüksuse ida ja põhjapoolset piiri mööda kuni Laane katastriüksuse kagutipuni, siis mööda Laane katastriüksuse idapiiri Ala katastriüksuse edelatipuni, sealt sama katastriüksuse lõunapiiri ja idapiiri ning Anni katastriüksuse idapiiri mööda kuni Erastvere metsekonna kvartali SP014 ja SP009 vahelise piirini.

Edasi kulgeb kaitseala piir nimetatud kvartalite vahelist piiri mööda kuni kvartali SP009 eraldise 20 kagunurgani, nimetatud eraldise idapoolset piiri mööda kuni kvartalite SP008 ja SP010 vahelisel piiril lõikuvate kraavideni ja edasi loode kagu suunalist kraavi mööda kvartali SP010 eraldise 16 kirdetipuni, edasi eraldise 19 põhjatipuni ja sama eraldise loode kagusuunalist idapiiri mööda Ess-soo vana turbatootmisala maaeralduse loodenurgani.

